

senlig af samme Art som det, der senere udarbejdedes i den store Retskommission, og som nu danner Grundlaget for Ordsnittet i Rigsdagen. Men Mistilliden hos Folketingsflertallet var for stor. Man er nu berettiget til at haabe, at det forældede System, hvorunder vi hidtil har levet, og hvis Misligheder er saa uhyggeligt tidt godtgjorte og saa almindeligt erkendte, maa blive afløst af et andet og bedre, der kan indgaa som Led i hele vort offentlige Liv, saaledes som dette nu er kommet til Gennembrud og fremtidigt vil forme sig. At den nuværende Førsteminister, Hr. Deuntzer, har en fremragende Andel i det fremlagte Forslag, kan ikke andet end styrke Forvisningen om, at saavel Civil- som Strafferetten nu vil faa en Skikkelse og øves paa en Maade, der stemmer med Folkets Retsbevidsthed.

Hr. Krabbe begyndte med et udførligt Indlæg, hvori han anbefalede at henlægge en stor Del af Forvaltningssagerne (Tinglæsning o. s. v.) til Underdommerne. Derved vilde Bekostningen ved Reformen kunne indskrænkes betydeligt. Han foreslog ogsaa Fredsdommere, hvorved meget unyttigt Procesmageri kunde undgaas. Justitsministeren udtalte bl. a., at Befolkningen krævede *Nævninger*, og ikke vilde — som Hr. Nancke foreslog — nøjes med Meddomsmænd, der sikkert vilde komme til at spille en lige saa ynkelig Rolle som de nuværende Retsvidner. Hr. Alfr. Christensen understregede Offentligheden ved Rettergang og mente, at der var for meget af det gamle gaaet med over i det foreliggende Forslag. Man maatte bort fra den nuværende kriminelle Forundersøgelse, der voldgav den sigtede til Forhørsdommeren. Hr. Philipsen ytrede sig i væsenlig samme Retning og hævdede det »blodigt uretfærdige« i, at Kvinder ikke skulde kunne være Nævninger. Justitsministeren indrømmede dette, men mente, at dette ikke forelaa nu, — hvilket det forhaabenlig dog vil komme til at gøre. Hr. Hammerich var den eneste, der brød Staven over Nævningeinstitutionen og helst vilde blive ved det gamle.

Alt i alt lover Forhandlingen godt for den store og betydningsfulde Reform! U. Birkedal.

* * *

Til Fordel for »Concordiahjemmet», der som bekendt stiftedes af Fru Vivi Nordberg til midlertidigt Ophold for Kvinder, der ved Misbrug af Morfin og Alkohol er svækkede og ude af Stand til at arbejde, afholdes Fredag den 6. Decbr. en Bazar i »Alaska» ved Rundetaarn.

Hvis gode Mennesker maatte ønske at støtte det smukke Formaal ved Gaver, da modtage disse med Tak i »Dansk Kvindesamfund»s Lokaler, Nørregade 33, hos Husholdersken.

Opmærksomheden henledes paa omstaaende Annonce om »Dansk Kvindesamfund»s Klubaften. Medlemmerne have Lov at medtage Gæster.

Litteratur.

Rose Bruhn: Mor Sara til Hoel. Fortælling fra Trøndelagen. Hagerups Forlag).

Noget særligt nyt bringer denne lille Bog just ikke. Man synes, man kender Personerne andre Steder fra, baade den myndige, højsindede »Mor Sara«, der sidder som Enke paa en gammel Ættegaard og strider af al Magt for at hævde Slægtens Anseelse, og hendes Søn Birger, som af sine pædagogiske og filantropiske Interesser drives til at vælge »Omgangslærerens« lidet ansete Stilling i Stedet for at sidde hjemme paa Odelsgaarden. Saa er der naturligvis blandt hans Elever en lille lys, fin Pige med stærk Længsel efter Kundskaaber og efter den store, vidunderlige Verden derude. De to slutter sig med Inderlighed til hinanden; men saa møder Marit sin Skabne, Haakon, »Hallingdanseren af Faga«, som har været paa Tournée Evropa igennem, en ret skablonmæssig Hjærtetknuser — ham følger hun ud i Verden og kastes snart af ham tilside som et Legetøj, han er bleven ked af. Saa ser vi, hvorledes hendes Personlighed vokser gennem Ulykken, og hvorledes hun søger Lindring i Arbejde

for de hjælpeløse og forkomne i Samfundet.

Man kunde ønske nærmere Forklaring af, hvori dette Arbejde bestaar; men Udtalelserne derom holdes i altfor vag Almindelighed.

De indflettede Naturskildringer gør imidlertid et tiltalende Indtryk, har mere af Selvsynets Friskhed end egentlig Personskildringen synes at have. Nævnes kan Overgangen fra Vinter til Vaar i Kapitel II; ogsaa længere hen i Bogen er der smukke Billeder af Sommerdage paa Højfjeldet og af Nordlysets Pragt i Vinternætterne.

Alt i alt lader Fortællingen sig læse med Fornøjelse, og det bør fremhæves, at den hører til de Bøger, man med Tryghed kan give de Unge i Hænde.

J. M.

Anna Nording (Vidua). Ungdom. 263 Sider. Schönbergs Forlag.

Forfatterinden har i en Samling Fortællinger og Skitser givet et Billede af Ungdommen — ikke som den er nu, men som den var i hendes Ungdom. Rigtig nok foregaar de to Fortællinger i Nutiden, men hver Tanke, der er tænkt, og hele Grundtonen baade i »Frøken Ellen« og i »Studenten« er fra Tiden før 70erne.

Men enhver Læser maa uvilkkaarlig føle sig tiltalt af den Rigdom af ægte Kvindelighed og Varme, der her slaar En i Møde, og tage dette som Udgangspunkt for en Bedømmelse af Bogen mere end dens litterære Værdi.

Skitserne fra Sønderjylland er ubetinget lykkedes Forfatterinden bedst, fordi de er selvoplevede.

I »Et Hjem« gribes man af den Sorg, en Sønderjyde maa føle ved at gense det Sted under fremmed Herredømme, hvor hun har levet sin bedste Ungdomstid. Selv om Huset og Haven tilhører en dansksindet Familie, saa er jo d g Forholdene under det tyske Aag i Aarenes Løb blevet saa forandrede.

I »Det Bedste« træder maaske Forfatterindens egen Personlighed tydeligst frem: en god og fin Natur, der har Øjet aabent for de smaa Ting i Livet, og for hvem Moderkærligheden er Livets Et og Alt; thi denne fintføjle lille Skitse kan kun en Moder have skrevet.

Dansk Kultur i det 19de Aarhundrede. Med Forord af G. Brandes (Jul. Gjellerups Forlag).

Det er vanskeligt at sige under hvilket Synspunkt denne lille Bog skal ses, altfor lille, naar der tages Hensyn til dens omfattende Stof, og at give en Redegørelse af det sidste, Fremskridtets, Aarhundrede paa et Par Hundrede Sider er en baade umulig og utaknemlig Opgave.

Man mindes uvilkkaarlig M. Bruhns »Det nittende Aarhundrede«, der fremkom som Artikler i Berl. Tid., og som havde den Fordel at være skrevet af Een, og som blev en Slags Lexiconessents med Angivelse af de betydeligste Navne paa Kulturens Virkefelter.

»Dansk Kultur« er derimod skrevet af en Mængde bekendte Navne, men danner derfor et meget uensartet Hele.

»Den poetiske Literatur« giver saaledes for den med Literaturen ukendte Læser et meget taaget Billede til Trods for de træffende Bemærkninger i Afhandlingen!

»Kunsten« er til Gengæld et fyldigt Billede af sit Thema. »Den økonomiske Udvikling« er en lille interessant Afhandling, hvortil slutter sig de andre Artikler om »Erhvervslivet«, »Landbruget« og »Industrien«.

Imidlertid vil vi afholde os fra al Kritik, hvortil en saadan kortfattet Oversigt slet ikke egner sig; men vi anbefaler Bogen til den unge, tænkende Læser som en interessant Ledetråd til Forstaaelse af den danske Kultur i det forløbne Aarhundrede, hvortil den egner sig paa Grund af dens let læselige og fængslende Form.

G. S.

Et Foredrag om Kvindesagen.

Af Redaktør Larsen-Ledet, Brønderslev.

(Stuttet)

Men jeg spørger: *Har vi Raad til at amputere vort Samfund for den kvindelige Intelligens?*

Det forekommer mig ikke, at Verden er saa rig paa store Aander, at vi kan forsøre at holde Millioner af udviklingsdygtige Hjærner nede i halv Uvidenhed og halv Trældom. Det Tab, Samfundet i Aarhundredernes Løb har lidt ved Kvindernes Udelukkelse, er saa stort, at det ikke kan skrives med Tal.

Er det ikke en himmelraabende Uret, at en voksen Kvinde ikke har Lov til at stemme ved politiske og kommunale Valg?

Man maa huske paa, at det er hendes Penge, der skaltes og valtes med. Det er hendes og hendes Børns Anliggender, den lovgivende Forsamling tager Bestemmelse om.

Det usleste Individ af et Mandfolk — Undermaaler i Intelligens, moden til Drankerasylet og maaske til Forbedringshuset — har Stemmeret. Men vort Lands Tusinder af dygtige Kvinder har ikke Spor af Medbestemmelsesret over Samfundets Anliggender. De rangerer — i politisk Henseende — lige med Tugthusfanger og Fattiglemmer.

Der er Folk, der slaar det hen i Grin, naar man taler om, at Kvinderne burde være valgbare og valberettigede til Rigsdag og Kommunalraad.

Kaffesladder — Sytøj — Blaastrømper og gamle Damer i den lovgivende Forsamling — nej, det gaar for vidt!

De gode Mænd, der har dette Ræsonnement paa Læben, har ikke læst deres Verdenshistorie med Eftertanke.

De faa Kvinder, der i de europæiske Lande har beklædt Tronen, har regeret med mere Kraft, mere Myndighed, mere Klogskab og mere Retfærdighed end de kronede Mandshoveder.

Stuart Mill, der en stor Del af sin Levetid har syslet med indiske Regeringsanliggender, fortæller, at naar et Hindufyrstendømme regeres med Kraft, Aarvaagenhed og Økonomi, naar Agerdyrkningen udbredes, og Folket er lykkeligt, saa staar i tre af fire Tilfælde dette Fyrstendømme under en Kvindes Regering.

Det er en uomstødelig Kendsgerning, at Kvindernes Deltagelse i det politiske og kommunale Liv betyder mere Orden, mere System, mere Humanitet og først og fremmest mere Retfærdighed.

Gaa til Londons Kommunalraad og bliv vis — gaa til Amerika, til Ny Zeeland eller til en hvilken som helst Stat, hvor Kvinderne har politiske eller kommunale Rettigheder.

Om faa Aar vil man i vort nordlige Broderland Norge kunne hente Beviser for Kvindernes gavnlige Indflydelse paa det offentlige Livs Forhold.

Jeg drister mig til at paastaa, at vi her i Landet havde haft en mere human Fattigforsørgelseslov og en bedre Skolelov, hvis man havde tilladt Kvinderne at sætte deres Præg paa Rigsdagens Arbejde.

* * *

Endnu har Jorden ikke fostret det Menneske, der uden at blamere sig kan iremsætte en eneste gyldig Grund for, at Kvinderne vedblivende holdes nede i halv Trældom.

Vi har hørt dem saa tit, de mange latterlige Talemaader om Mandens Overlegenhed, Mandens Intelligens og Mandens skabende Evne, der ikke taaler at stilles ved Siden af Kvindens ringe Forstand.

Sidst af alt møder Modstanderne op med *det æstetiske Syn* paa Sagen. Det er ikke æstetisk, at en Kvinde stemmer ved et Rigsdagsvalg. Det er ikke kvindeligt at bestille andet end at strikke Strømper, røre i Gryden og spille Fortepiano i Ny og Næ.

Ak, Holberg! Havde Du levet nu! Du vilde have fundet mange Menings-

fæller blandt det nittende Aarhundredes Børn! Der er endnu Folk, der finder det forkasteligt, at Kvinderne »med andet mænger sig end kaage, sy og spinde«.

Ser man Kvindesagen fra et æstetisk Standpunkt, falder Betragtningen ud til Fordel for — Talsmændene for Kvindens Frigørelse.

Hvorledes man end vender og drejer Sagen, kan det underkuede aldrig i Evighed være æstetisk. Slaveri og Trældom kan ikke forsvares — mindst fra et æstetisk Synspunkt.

»Kun Friheden og det frie er i Sandhed skønne. Det kuede, det forkrøblede, det kunstigt i Væksten hæmmede er altid uskønt, og lige saa uskønt er det, som kvæler, som hæmmer og som kuer«, siger Georg Brandes. Og heri har han Ret.

Udenfor vort Lands Grænser ser man ikke det æstetiske Moment drage med i Striden om Kvindefrigørelsen.

Den Mærkelighed, at Danskerne mere end noget andet Folkeslag ved alle Lejligheder fører det æstetiske i Munden, forklarer Brandes derhen, at Ingen prædiker højere om det skønne og det uskønne end de, der ikke forstaar sig det mindste paa Æstetik, og som end ikke besidder den tarveligste Skønhedssans paa egen Haand.

Hvilket d'Herr burde skrive sig bag Ørene.

Det forekommer mig, at Kvindens Ligeberettigelse med Manden er en Sag saa simpel og saa retfærdig, at det nærmest maa forundre, at der i vort oplyste, humane og fremskridtsvenlige Aarhundrede kan være to Meninger om den Ting.

Hvad der for mig er alfa og omega er Spørgsmaalet:

Er det ret at lukke Kvinderne ude?

Er man enig med de Gejstlige, der i det sjette Aarhundrede stemte for Kvindens Udelukkelse af Menneskeheden, maa Svaret blive et absolut Ja.

Men mener man, at Kvinderne er Mennesker skabte af Kød og Blod som vi andre, bliver Svaret et ubetinget Nej.

Den Dag, da Kvindens Frigørelse er en fuldblyndet Kendsgerning, er *det civiliserede Samfunds største Skamplet afvasket*. Men ikke nok hermed. *Massen af aandelige Evner er fordoblet*. Og det turde ikke være helt uden Betydning i et Samfund, der er saa fattigt som vort.

Tjenestepigesagen.

Grundet paa Fraværelse og andre tilstødende Omstændigheder har jeg først i disse Dage læst Fru Salicaths i »Kvinden og Samfundet«s af 12. Oktober fremsatte Udtalelser om den engang projekterede Husmødrelovgivning. Forud for disse Udtalelser findes aftrykt den Kontrakt, som Københavns Tjenestepigeforening forlanger underskrevet af Husmødrene saavel som af Foreningens Medlemmer ved Bortfæstelsen. Fru Salicath synes at forudsætte den Mulighed, at det ikke bliver Husmoderen, der kommer til at opstille Bestemmelserne angaaende Pigens Gærning.

Dette er dog sikkert ikke Meningen; da det selvfølgelig vilde være ganske meningsløst. Fruen opstiller naturligvis sine Fordringer, mens det bliver Pigens Sag, hvorvidt hun vil underskrive dem.

Ligeledes vil det staa til Fruen at gaa ind paa Pigens Fordringer i deres Helhed eller med Ændringer, inden hun underskriver eller ikke underskriver Kontrakten.

Begrundet paa dette Kontraktsforhold anser Fru Salicath det for en stor Forsømmelse, at der ikke itide er bleven stiftet en Husmødreforening. Jeg tilstaar, at jeg ikke kan indse, hvorledes et saadant Kontraktsforhold i mindste Maade kan gaa Husmødrenes Rettigheder for nær. Det vilde i det Hele være af stor Interesse for Husmødrene, hvis Fru Salicath vilde give en ved Exempler belyst Fremstilling af, naar og hvorledes en Husmødreforening skulde optræde og virke. Efter de foreliggende Arbejderforhold at regne kunde det nok se ud, som om der i paakommende Tilfælde kunde blive Brug for en Modvægt overfor Tjenestepigeforeningen. Men Husmødrene